

GUNNAR HALLINGBERG

Den hemlighetsfulla ön. Rapportering av ett läsäventyr i smuggelgoods

Det har lyckligtvis fallit Tore Lund in att publicera en ovanlig journal från en lång resa i Sällskapetets gamla , till synes genomforsgade territorium: *Viktor Rydbergs samlade skrifter*.

Bemålde Lund, som säger sig vara amatör på Rydberg, är redaktör för Veritas och har själv inte haft någon tanke på att framhålla sitt verk i de egna spalterna: *Den trogne smugglaren. Viktor Rydberg och textens spegel* (Atlantis 2006, 360 sidor).

Detta är inte någon recension. Det är en apostrofering av en ovanlig bok. Tore Lund och jag sitter i samma styrelse, ja i samma redaktionskommitté. Jag kunde som recensent lätt bli beskylld för vänskapskorruption. Jag skrev dock i våras ett spontant tackbrev till honom i glädjen över en ovanlig läsupplevelse bara några dar efter det att jag fått boken i min hand, Sällskapetets ordförande fick nys om det och har uppmanat oss att publicera brevet eftersom det kan tjäna som vittne om en läsupplevelse av den art som Lund tydligen är mer angelägen om än att bli granskad och bedömd vetenskapligt. Han älskar ju sin Viktor Rydberg! Och han vill att andra ska komma till insikt om att Rydberg gott kan läsas för det säregna nöje som ligger i att avlocka halvt avsmnade klassiker nya tankar.

Detta bör då först sägas som bakgrund och varudeklaration: Boken utgörs av ett antal essäartade kapitel kring Rydbergtexter: Lille Vigg, Snöfrid i stäven, de sällan lästa följetongerna i Jönköpingsbladet Wampyren och Positivspelarna , bara en gång tryckta i bokform, på 1950-talet. Vidare De vandrande djäknarna, Dexippos, Nero och

ljungelden, och ett motiv i den stora romanen Den siste atheneren – och några till. En genomgående axel snurrar dovt under textmassan som är spirituellt och högst hanterlig: Tore Lund vill visa att dessa texter, och kanske alla de andra också, innehåller ett symboliskt plan "där texten kommenterar sig själv eller författarskapet i vidare bemärkelse", att texten alltså har två våningar – det egentliga "verket" och en bild av "verkstaden". Alltså: vad vill Rydberg smuggla in av egna tankar och angelägenheter? Detta är ju ingen ovanlig fråga i litteratur-historien men Lund slår inte fast sanningar och evigt giltiga tolkningar. Han söker samtal med sina läsare och förnöjer dem med fynd och funderingar. Det tyckte jag han lyckades med!

I den vackra vårmorgonen Kristi Himmelfärds dag 2006 skrev jag följande brev:

Broder,
(- - -)

I hela din så sympatiska och lättflytande stil ligger en entusiasm och en vädjan: "Titta här. Vad säger du om att läsa så här i stället?"

Du inser säkerligen att du hedrar dina läsare med att lita till deras djupa bildning och/eller nyfikenhet! Ja, jag menar *hedrar* – för det ligger i din stil en (insmugglad?) förbindlighet som gör att man får intryck av att vara en bildad broder till Titulus! Med andra ord : bara då och då briljerar du på styva linan. Mer synes du njuta av min dvs, läsarens närvaro, och får honom att känna sig inkluderad i ett samtal på hög nivå där du ger ditt allra bästa av det allra roligaste du vet: att vara på skattjakt hos Viktor på den hemlighetsfulla ön, som är hans livsverk.

Att det har sina faror att bli indragen i denna hantering säger sig självt. En del tappar kanske intresset och blir efter på vägen som Zidéns Vasagossar, likt paddor – apropå dina

funderingar om Rydberg och Finland - men jag tror att det finns rätt många som blir nyfikna och lite andfådda låter sig lockas vidare i terrängen. Ära vare dem, deras lön bliver stor! Och nöjda, höjda över tiden låter sig vi, som insupit ett livsmått av litterära upplevelser, fröjda oss över Din lärdom och sätta *sic!* och *obs* i kanten.

Allvarligt talat: Lille Vigg tycker jag nog blir övertolkad och tung, och jag har svårt att ta till mig en evigt dubbelberättande Viktor (se s 103) - hade han aldrig roligt annat än på ditt sätt, dvs som smugglare av sitt innersta? Men jag gillar högt och rent din *inramningskonst*, alltså Positivspelar-essän, i all synnerhet som jag av en tillfällighet råkade läsa om P. för ett par veckor sen. Tänk vad du ger mig mycket av ram kring denna lättsinniga story! Att Du tar *Djäknarna* på sånt allvar fögnar mig, och du är ju makalös som repetitör av Rydbergs-forskningen. Gamle Gerner t ex! Jag har inte läst honom sen jag opponerade på Hegerfors, men nu har jag tagit fram honom. Inte är han så passé - du har alldeles rätt i det! Sen märker jag förstås att din bildning, på yngre svenska humanisters vis, har sina blinda fläckar. Benoni Strand betyder "på bibliska" ... ja, men så mycket mer, vilket varen- da "läsare" (i ordets dubbelmening) hade sig bekant efter att ha haft Fjellstedt som följeslagare. Där kunde du, med din metod, fått ut mycket! Och korporal Brant som jag (och väl Hegerfors? Och Fredén!) håller för att vara berättelsens fadersgestalt och Lärare: Vad säger det att de omsider vuxna djäknarna går till hans grav, och därefter *The End.* ?

Jag är lite fundersam om huruvida Finland betydde så mycket för R, men kanske du har rätt? *Första utvikningen* är intressant. Men jag tror mer på Göran d ä:s bondeliv, som ju låg i tiden och - apropå Wennerberg - erinrar om att Viktor inte hade långt till jordbrukare/pedagoger som Nonnen och Rudenschöld. Det där med att man tycker att tankar på jordelivets korthet tar loven av världslig ävlan är

en missuppfattning som Du delar med många moderna tolkar.

Gudinnan på Melos och Den döde lärde mig mycket! Tack! Du har också orkat läsa hela *Bibelns lära* och sett vad det står i 4:e uppl. Det är inte så många som gjort det. (---) Sverker d.ä.:s tanke om Dexippos-Grundtvig är rakt av intressant. Din reservation likaså men för mig krånglar den till det hela. du har en poäng i härledningen av *inspirerad* resp *gudaingiven* men låt mig komplicera etymologierna med att påminna om att numera *spiritualitet* mer används om och av pingstvännen än av Anacreon och av Bacchi följn!

(- - -)

När du sammanfattar påminner Du om dubbeltydigheternas betydelse och det tidstypiska. För min del är jag kanske inte lika övertygad om hur starkt VR var engagerad i detta, men jag tycker mycket om att ha fått läsa en konsekvent genomförd läsning av VR med denna metod! Det känns fräscht och friskt efter allt dammet över en diktare som antogs vara stendöd 1978 när jag alldeles nyss kommit till Jkpg, vars kulturelit skamset i slutet av året upptäckte att intet blivit gjort för att celebrera 150-årsdagen. Jag fick rycka in som gammal göteborgare, därmed något delaktig av det stolta arvet...

Ja, detta var en *mycket givande läsoplevelse*, och jag inräknar därvid noterna som på Atlantis- vis är som ett fång doftande rosor, dem man tror aldrig kan vissna. Och inte behöver du vara så modest att du kallar dig *amatör* - fast det är ett fint ord och alla älskare av Dikt och VR borde nog vara det. Nu när du lovar en volym till blir du väl ändå proffs på VR! "

Med försommarhälsningar !

Tillgivne Gunnar